

1938. JANUÁR 2. HETE.

Földrajz

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A Morva, Vág és Nyitra folyók vidéke.

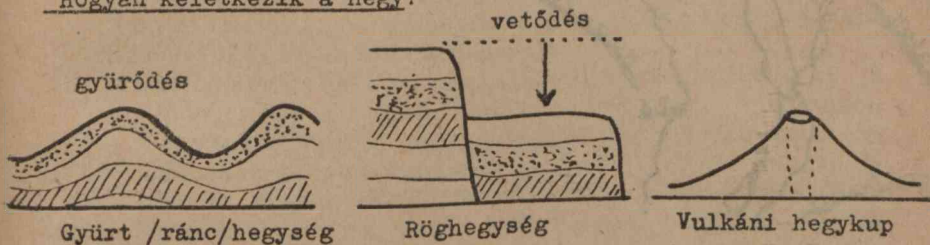
Nevelési cél: Az elszakított Északnyugati-Felvidék ma is magyar!

Szemléltetés: Táblai rajz — Hogyan keletkezik a hegy? Földfelszín formái, A Morva, Vág és Nyitra folyók vidéke.

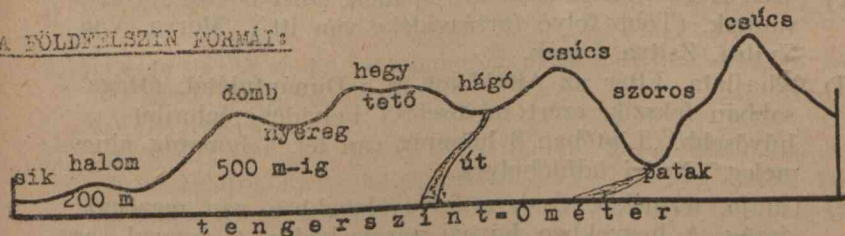
Vázlat:

- I. Előkészítés. a) Számonkérés. Lajta vidéke összefoglaló ismertetése. Vármegyei, városai.
- b) Célkitűzés. Folytassuk utunkat a most elszakított területen a Duna északi részén.
- II. Tárgyalás. a) A Kárpátok. Koszoru alakban övezi hazánkat. Dévénytől Orsováig kb. 1400 km. hosszú és 80–150 km széles hegyvonulat. Ezen húzódik a magyar határ. (Utalás: természetes és mesterséges határok.)

Hogyan keletkezik a hegy?

A FÖLDFELSZÍN FORMÁI:

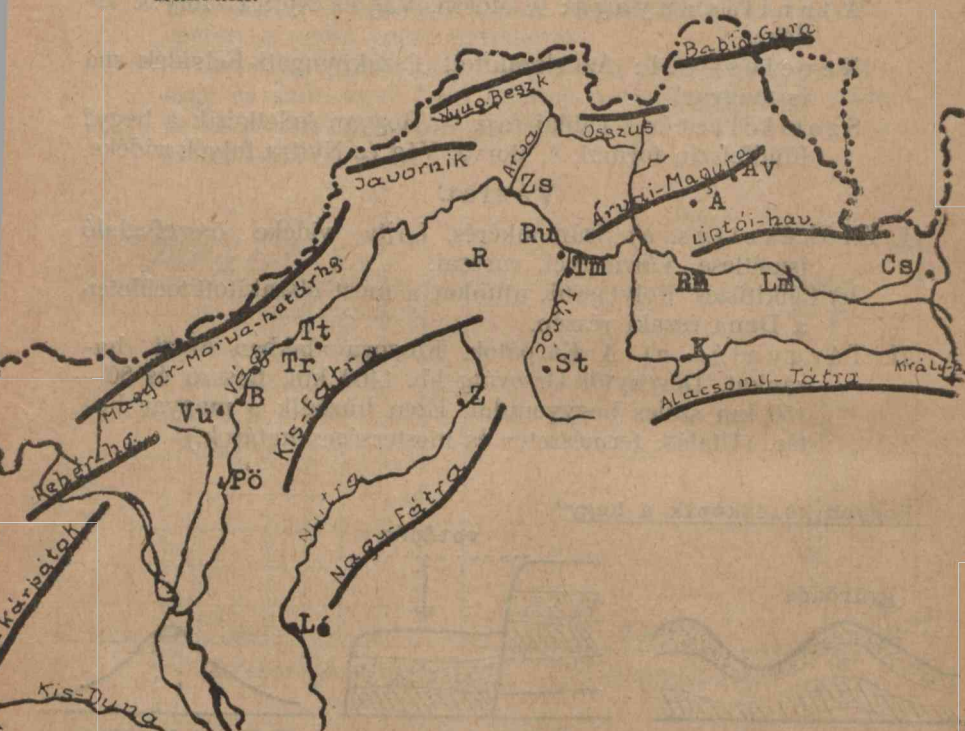

- b) A Morva, Vág és Nyitra folyók vidékének fekvése, felszíne. (Táblai rajz.)

A három folyó: Morva, Vág és Nyitra hegyláncok között folyik: Felszíne magas hegység, középhegység és folyóvölgyek, fennsíkok. Ezek növénytakarója.

Hegyei: Kis-Kárpátok, Magyar-Morva-Határhegység, Javor-nik, Nyugati Beszkidek, Osszus, Babja-Gura. Másik vo-

nulata az Árvai- és Liptói-Magura (havas). A Fehér-hegy anyaga mészkő, s a Vág-völgyi mészkőszirtek. (Kies várromokkal.) A Vág és Nyitra között van a Kis-Fátra, a Nyitrán túl keletre a Nagy-Fátra és Alacsony-Táttra húzódik.

- c) Vizei. A Felvidéken több a csapadék, ezért bővizű forrásai vannak. (Több folyó forrásvidéke van itt.) Morva, Vág, Nyitra, Zsitva folyók.
- d) Éghajlata. Eltér az Alföldétől és a Dunántulétól. (Magasabban fekszik, ezért hűvösebb.) Felvidéki éghajlat = hűvösebb. „Liptóban 8 hónapig van tél, 4 hónapig nincs meleg.” Nyári üdülőhelyek.
- e) Talaja, termékei. Csak a folyóvölgyekben van mezőgazdaság. A hegyekben havasi pásztorkodás. (Rászorul az Alföld búzájára.) Tej és gyapju hasznosítása, „liptói túró”. A vidék lakosságának árpából, vagy zabból van a mindennapi kenyere.

Lakossága. Magyar, tót és német (szász). A lakosság foglalkozása a folyóvölgyekben, földmivelés, feljebb állattenyésztés és erdőgazdálkodás (favágás, fausztatás, tutafozás.) Lécgerenda, deszka készítés. A fa kérgéből jó cserző anyag

készül. Hajlitott butorok (a Lükkfából). A felvidéki és alföldi lakosság egymásrautaltsága. (Az Alföldnek sok a gabonája és a zsirja, a Felvidéknek fából és ásványi termékekből van fölöslege.

III. Összefoglalás. A hegyről tanultak összefoglalása. A Morva-Vág és Nyitra vidéke összefoglalása, különös tekintettel a táj megismerésére és a lakóhellyel való összehasonlításra.

Elmélyítés:

Zord, viharzó éjtszakákon
Sírva zúg a Kárpát orma:
S vészharangot kongat hozzá
Elhagyatott magyar falvak
Égrenező templomtornya.

(Finta S.: Kárpáti ballada.)

1938. JANUÁR 3. HETE.

Természeti és gazdasági ismeretek

IV. OSZTALY.

A tanítás anyaga: A kacsa és a lúd.

Nevelési cél: Az élőlények megfigyelésére való szoktatás.

Szemléltetés: Kép, táblai rajz.

Megfigyelésre utalás: Figyeljék meg a kacsa és a lúd járását, a hátsó végtagok helyzetét, repülésüket, úszásukat, mit és hogyan esznek, hogyan zsírozzák be tollaikat, hogyan szűresölik a vizet s hogyan buknak le benne, hogyan rázzák le tollukról a vizet? Tömés, tollfosztás. Figyeljék meg a leölt baromfi belső szerveit: a csőrt, begyet, légesővet (gége).

V á z l a l

I. Előkészítés. a) Számonkérés. A szarvasmarháról és sertésről tanultak felújítása.

b) Célkitűzés.

II. T á r g y a l á s. a) A kacsa. Vízi madár. Teste csónakalakú (a vízi élelmódhoz alkalmazkodott). Tollruhája kettős, bőre alatt zsírréteg (a hideg ellen is jó védelmet ad). A tollzatában lévő levegőréteg könnyűvé teszi a vízben.

Tolla nem ázik át: a farka tövében faggyúmirigye van. Kísérlet = miért perog le a víz a zsíros papírról? Lábai hátul vannak (evezés). Lában 3 ujja van s ezek között úszóhártya van kifeszítve. (Evező-lapát). Rossz repülő. (szárnyai rövidek.)

Tápláléka a vízből való: rovar, álca, békaporonty, apró hal, vízinövény. (Erre való a felső káva görbült hegye, a